

ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น



อ้างอิง



กลุ่มรูปหอมอัมพัน บ้านแม่ดาว บ้านเลขที่ 83 หมู่ 3 ตำบลแม่ดาว
อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

www.dnp.go.th

www.infoforthai.com

www.petprauma.com

www.rakbankerd.com

คำนำ



รูปหอมอัมพัน นับว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการต่อยอด
พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้มีรูปแบบที่นำมาใช้ให้เหมาะสมกับวิถีชีวิต
ในยุคปัจจุบัน สร้างเอกลักษณ์ ผลิตภัณฑ์ให้มีความแตกต่าง ด้วยเรื่องราว
ของท้องถิ่น ทั้งสภาพแวดล้อม ความหลากหลายทางธรรมชาติ ประเพณี
ศิลปะ และวัฒนธรรม จนได้รับมาตรฐาน สินค้า OTOP 5 ดาว

โดยอาศัยฝีมือความชำนาญ ของผู้คนในท้องถิ่น รวมทั้งใช้วัตถุดิบ
จากธรรมชาติรอบๆ ป่าชุมชน มาแต่งกลิ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า เช่น
กลิ่นจากไม้จันทน์หอม ไม้กฤษณา ไม้เทพธาโร และตะไคร้หอม เป็นต้น
ซึ่งถือได้ว่าการทำรูปหอมอัมพันเป็นภูมิปัญญาที่สร้างทางเลือกในการ
สร้างอาชีพเสริมอีกด้วย

คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น
เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าของผู้สนใจทั่วไป และจะเป็น
แนวทางในการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้นต่อไป

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาวนศาสตร์ชุมชนที่ 4

ส่วนจัดการป่าชุมชน

สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 4 ตาก

สารบัญ



เรื่อง

หน้า

คำนำ	ก
สารบัญ	ข
ประวัติความเป็นมา	1
แนวความคิดในการออกแบบรูปหอม	2
ที่มาของผงไม้ไผ่	4
ที่มาของผงรูปหรือจันทน์ขาว	5
อุปกรณ์ในการผลิตรูปหอม	6
ขั้นตอนการผลิต	7
แหล่งวัตถุดิบการซื้อวัตถุดิบ	11
ข้อดีของการทำรูปหอม	12
ประโยชน์ของรูปหอม	13
การเก็บรักษา	13
แหล่งจำหน่าย	14
ใบประกาศที่ได้รับ	15
อ้างอิง	16

ใบประกาศที่ได้รับ



แหล่งจำหน่าย



1. ที่ทำการกลุ่มรูปหอมอัมพัน 82 ม.3 ต.แม่ดาว อ.แม่สวด จ.ตาก 63110
การตลาด โดยวางแผนการออกแบบสำหรับตลาดออกเป็นสองกลุ่ม คือ
 - ในกลุ่มสินค้าส่งออก และกลุ่มลูกค้าของฝากและของที่ระลึก เป็นสินค้าที่เน้นในเรื่อง คุณภาพ, ความสวยงาม แสดงถึงเอกลักษณ์ของไทย เป็นหลักโดยทำการตลาดโดยการออกงานแสดงสินค้าต่างๆ ของกรมส่งเสริมการส่งออก
 - ออกแบบสินค้าเพื่อสำหรับส่งขายในตลาดในประเทศทั่วไปเช่นรูปหอมตะไคร้ไผ่ และถ่านสมุนไพรดูดกลิ่น ในราคาที่ถูกลงและผลิตได้ง่ายในจำนวนมากเพื่อช่วยเสริมให้มีการผลิตและการจำหน่ายอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี



กลุ่มรูปหอมบ้านแม่ดาว



ออกงานแสดงสินค้าต่างๆ



“การทำรูปหอมอัมพัน”

ประวัติความเป็นมา

อำเภอแม่สวดมีแหล่งวัตถุดิบทางธรรมชาติและสมุนไพร ที่มีความหลากหลาย บางชนิดเป็นพืชเฉพาะถิ่น และมีการนำมาใช้เป็นทั้งยา,อาหาร,และใช้งานในด้านอื่นๆ มากมาย ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่น่าสนใจ รวมทั้งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ จึงเป็นที่มาในการผลิตสินค้าของกลุ่มรูปหอมอัมพัน โดยนำเอาปัจจัยเหล่านี้มาออกแบบสินค้าให้เหมาะสมกับตลาดและยุคสมัย มีความเป็นสากล นำใช้ และเข้าใจงานโดยอาศัยฝีมือและความชำนาญของคนในชุมชนในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและความสวยงาม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและความน่าสนใจให้กับสินค้าด้วยเรื่องราวและ ลักษณะเฉพาะดังกล่าวมา

กลุ่มรูปหอมอัมพัน จัดตั้งขึ้น ในปีพ.ศ. 2546 โดยผลิตสินค้าในครัวเรือน ได้ส่งสินค้าเข้าคัดสรรกับโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ได้รับการคัดสรร เป็นสินค้าโอท็อป 5 ดาวในปี 2546 -2547 -2549 และ2551 ได้รับการคัดเลือกให้เป็นสินค้าโอท็อปชีเล็คและโอท็อปพรีเมียม เกร็ดเอจากกรมส่งเสริมการส่งออก



แนวความคิดในการออกแบบรูปหอม

ประเภทสินค้าจัดอยู่กลุ่มสมุนไพร โดยแนวความคิดหลักในการออกแบบสินค้าของรูปหอมอัมพันคือ จะเป็นในเรื่องของรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่สวยงาม ใช้สำหรับเป็นของฝากของขวัญที่ผลิตด้วยสมุนไพรและวัตถุดิบ จากธรรมชาติภายในท้องถิ่นเป็นหลัก ซึ่งผลิตด้วยฝีมือแรงงานและภูมิปัญญาในท้องถิ่นเป็นหลัก

รูปแบบของรูปหอมเป็นรูปใบไม้ มาจากความประทับใจในความหลากหลายของพืชพันธุ์ไม้และสมุนไพรไทยและใบไม้ยังแสดงถึงความสดชื่น เป็นธรรมชาติ จึงนำเอาใบไม้แบบต่างๆ ที่พบเห็นรอบๆ หมู่บ้านมาเป็นต้นแบบในการออกแบบรูปหอม

สี ใช้สีผสมอาหารในงานที่ต้องการสีสดใสและสีจากธรรมชาติในงานที่ต้องการให้ออกมาดูเรียบดูเป็นสมุนไพรและเป็นธรรมชาติ

กลิ่น

1. ใช้น้ำหอมกลิ่นดอกไม้ต่างๆ ซึ่งตลาดให้ความนิยม
2. กลิ่นที่ผสมขึ้นใหม่เป็นกลิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของรูปหอมอัมพันโดยการออกแบบกลิ่นให้สอดคล้องกับชื่อและเรื่องราวที่กำหนดขึ้นมา เช่นรูปหอมชุด ดิน, น้ำ, ลม, ไฟ ก็จะผสมกลิ่นดอกไม้ที่สอดคล้องกับธาตุนั้นๆ ออกมา

ประโยชน์ของรูปหอม

รูปหอมอัมพันมีรูปแบบหลากหลาย ใช้จุดกันยุงและยังใช้ในพิธีการทางศาสนาได้ กลิ่นหอมของรูปสามารถช่วยผ่อนคลายได้ หรือ เป็นของฝาก ของที่ระลึก ของสะสม



การเก็บรักษา

เก็บไว้ในที่แห้ง พ้นจากมือเด็ก





12

ข้อดีของการทำรูปหอม

1. ใช้วัสดุจากธรรมชาติให้และคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด
2. ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ สามารถทำเองได้ในครัวเรือน ไม่ซับซ้อน
3. มีรายได้เป็นอาชีพเสริม
4. เป็นการสร้างงานให้เกิดอาชีพ
5. สร้างรายได้ให้ครัวเรือน
6. ตลาดกว้างขายได้เรื่อยๆ

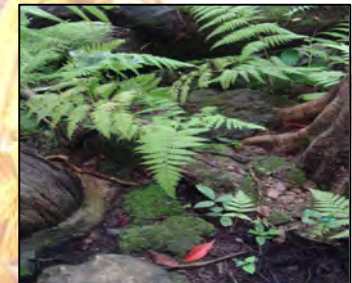


3

3. กลิ่นจากสมุนไพรไทย เช่น จันทน์หอม กฤษณา กำยาน เทพธาโร สมุนแวง เป็นต้น เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า และเป็นทางเลือกใหม่สำหรับตลาด โดยวางแผนการออกแบบสำหรับตลาดออกเป็นสองกลุ่มคือ

1. ในกลุ่มสินค้าส่งออก และกลุ่มลูกค้าของฝากและของที่ระลึก เป็นสินค้าที่เน้นในเรื่อง คุณภาพ, ความสวยงาม แสดงถึงเอกลักษณ์ของไทย เป็นหลัก

2. ออกแบบสินค้าเพื่อสำหรับส่งขายในตลาดในประเทศทั่วไป รูปหอมราคาถูก และผลิตได้ง่ายในจำนวนมากเพื่อช่วยเสริมให้มีการผลิตและการจำหน่ายอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี





รูปหอม เป็นรูปที่ผลิตจากผงไม้จันทร์หอมหรือผงจีเลื้อย อาจเติมหัวน้ำมันหอมหรือสมุนไพรเพื่อเพิ่มความหอม ไม้มีสารปนเปื้อนหรือสารปรอทปลอมปน นับเป็นรูปที่มาจากพืชพรรณธรรมชาติ โดยตรง รวมทั้งการที่ใช้ผสมเพื่อยัดเนื้อรูปเข้ากับก้านรูป ก็เป็นยางไม้จากธรรมชาติ คือยางบงหรือไม้ไ้ การเผาไหม้ ไม้เป็นมลพิษใดๆ ให้กลิ่นหอมเป็นธรรมชาติ **ที่มาของผงไม้ไ้**

ไม้ไ้หรือยางบงมี ชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Persea kurzii* อยู่ในวงศ์ Lauraceae มีชื่อสามัญที่เรียกต่างๆ ไปแตกต่างกันไปตามท้องถิ่น ในเมืองไทยว่า ไม้ไ้ บงปง มง หมี ยางบง (Yangbong)

คุณสมบัติของเปลือกของไม้บง หรือไม้ไ้

มีความเหนียวเหมือนกาวโดยธรรมชาติใช้เป็นส่วนผสมในการทำรูป

การทำผงไม้ไ้

ตากเปลือกไม้มาตากให้แห้ง นำมาบดให้ละเอียดก็จะได้ผงไม้ไ้ โดยปกติจะใช้เปลือกยางบงที่มีอายุ 6-7 ปี ขึ้นไป ซึ่งจะเป็นตัวช่วยให้ผงรูป หรือผงจันทร์ขาว ติดกับก้าน



แหล่งวัตถุดิบ การซื้อวัตถุดิบ

รายการวัตถุดิบ	จำนวน/หน่วย	ราคา	ผู้จำหน่าย
1.ผงรูป หรือผงจันทร์ขาว	1หาบ(60กก.)	650	โรงงานบดผงรูป
2.ผงเปลือกไม้ไ้	1หาบ(60กก.)	1,350	โรงงานบดผงรูป ผาตลาด อ.แม่สอด
3.สมุนไพร	1 กิโลกรัม	300	ร้านมาเรียมเครื่องเทศ อ.แม่สอด
4.น้ำมันหอม	1000 ซีซี	1,000	บ.ยูไนเต็ดเคมีเคิล จ.เชียงใหม่ บางอย่างผลิตเอง
5.สีผสมอาหาร	1 กล่อง (100ซอง)	160	ร้านของชำในตลาดสด อ.แม่สอด
6.ถ่าน	1กระสอบ (50กก.)	160	เตาเผาถ่าน ต.แม่ตาว

รวมราคาดำเนินทุน3,620..... บาท

วัตถุดิบทั้งหมดสามารถทำรูปได้ จำนวน10,000..... ก้าน

สามารถขายได้ จำนวน20,000..... บาท



7. ก็นำมาบรรจุในซองเก็บไว้ หรือ จำหน่ายต่อไป



ที่มาของผงรูปหรือผงจันทน์ขาว

ผงรูป ไทยในอดีตที่ผลิตจากไม้หอมบดละเอียด มีลักษณะคล้าย
รูปจีนโบราณ ตัววัตถุดิบเป็นไม้หอมชนิดต่างๆ จะได้วันรูปค่อนข้าง
ละเอียด ไม้ระคายเคืองจมูกและตา แต่ปัจจุบันเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่
เปลี่ยนไป ประกอบกับวัตถุดิบที่แพงขึ้น ไม้หอมต่างๆ ที่นำมาผลิตรูปเริ่มมี
ราคาแพง ผู้ผลิตส่วนใหญ่จึงเปลี่ยนมาใช้ ขี้เลื่อยไม้ยางพาราแทน เพราะราคา
ถูกกว่าและมีสีขาวนวลเหมือนไม้จันทน์ขาว เป็นขี้เลื่อยที่ร่อนแล้ว ลักษณะเป็น
ผงละเอียดเรียกว่าผงจันทน์ขาว หรือผงรูป สามารถขึ้นรูปง่าย แล้วนำมาผสม
น้ำหอม เรียกว่า รูปหอม เมื่อนำมาจุดจะให้กลิ่นหอม



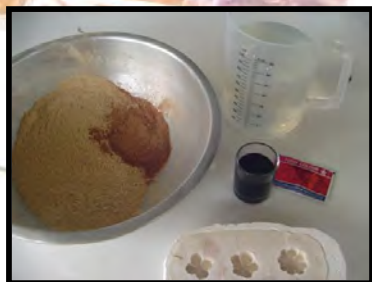


อุปกรณ์ในการผลิตรูปหอม

1. กะละมังสำหรับผสมผงรูป 1 ใบ
2. แม่พิมพ์ สำหรับกดผงรูปให้เป็นรูปร่างต่างๆตามต้องการ เป็นแม่พิมพ์จากยางพารา หรือ ยางซิลิโคน หรือจะปั้นเป็นรูปต่างได้โดยไม่ต้องใช้แม่พิมพ์ก็ได้
3. ก้านไม้ไผ่ สำหรับทำก้านปักรูป
4. กระจาดสำหรับวางผลงานที่ทำเสร็จแล้วออกตากแดด
5. อ่างผสมน้ำหอมข้มรูป

วัตถุดิบ

1. พงจันทร์ขาว เป็นผงไม้ที่มีสีนวล ขาว เป็นเนื้อของรูป
2. พงเปลือกไถ เมื่อผสมน้ำจะมีคุณสมบัติเหนียว เป็นตัวที่ทำประสานให้ผงรูปเกาะกันอยู่กับก้านรูป นำมาจากเนื้อไม้ ชนิดหนึ่งที่บดละเอียดในอำเภอแม่สอดเรียกต้นไม้ชนิดนี้ว่าต้นไถ ภาคกลางเรียก ไถ่ ยางบง คนจีนเรียกโกบ๊วระ
3. น้ำสะอาด
4. สีผสมอาหาร
5. หัวน้ำมันหอมกลิ่นต่าง
6. เอทิลแอลกอฮอล์



6. หลังจากที่ได้ชิ้นงานที่แห้งสนิทแล้ว นำมาข้มสีและน้ำหอม เพื่อให้เกิด กลิ่น และ สีที่สวยงาม โดยผสมสีผสมอาหาร ประมาณ 6 กรัม (ถ้าต้องการสีเข้ม สด ให้เพิ่มปริมาณสีตามต้องการ) กับ แอลกอฮอล์ 500 ซีซี และ หัวน้ำหอม 100 ซีซี เอาออกผึ่งให้แห้งในที่ร่ม ประมาณ 10 ชั่วโมง





4. จากนั้นจึงนำไปทดลองในแบบพิมพ์ต่างๆ
หรือ นำไปปั้นเป็นรูปต่างตาม
ต้องการหรือจะนำไปปั้นกับก้านไม้ไผ่เพื่อทำ
เป็นรูปก้านที่ใช้ไหว้พระ



5. หลังจากนั้นจึงแกะออกจากเป็นพิมพ์และนำออกตากแดดให้แห้ง
สนิทประมาณ เจ็ดวัน



ขั้นตอนการผลิตรูปหอมอัมพัน

1. นำเอาผงจันทน์ขาวจำนวน 8 ส่วน ผสมกับผงเปลือกไก่ จำนวน 1 ส่วน
คลุกเคล้าให้เข้ากัน
ในขั้นตอนการผสมผงรูปนี้เราอาจเติมสมุนไพรต่างๆลงไปได้ เช่น
เติมผงตระไคร้หอมลงไป ก็ จะ ได้รูปหอมไต้ยุง



2. เติมน้ำมันพืชลงไป



3. เมื่อส่วนผสมเข้าเป็นเนื้อเดียวกันแล้วจึงนำมาเติมน้ำสะอาด
โดยที่ค่อยๆเติมน้ำไปที่ละน้อยพร้อมกับการคลุกเคล้าพร้อมกับ
นวดให้เหนียว นวดไปเรื่อยๆ จนกระทั่ง ส่วนผสมทั้งหมดมี
ลักษณะเหนียวเหมือนดินเหนียว

